

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 รายจ่ายเพื่อการบริโภคและการออม

ปัจจัยที่กำหนดการบริโภคและการออม

(1) รายได้ ที่สามารถใช้จ่ายได้จริง คือรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริงและการบริโภคของครัวเรือน ด้วยเหตุที่ว่าหลังจากที่ครัวเรือนได้รับรายได้มาแล้วหักกับภาษีจะได้รายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้จริง ครัวเรือนจะจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งไปกับการบริโภค ส่วนที่เหลือจึงค่อยเก็บออมไว้เป็นเงินสะสม เรียกการออมเงินส่วนที่เหลือนี้ว่า “การออมทรัพย์” หากพิจารณาจะพบว่า การออมเปรียบเป็นส่วนที่รั่วไหลออกจากวงจรการหมุนเวียนของกระแสรายได้ ซึ่งเป็นผลให้กระแสรายได้ในช่วงระยะเวลาใดที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง ค่าใช้จ่าย และปริมาณการออมได้ดังนี้

$$Y = C + S$$

กำหนดให้ Y แทน รายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง

C แทน ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและอัตราภาษีเงินได้ส่วนบุคคลจะส่งผลกระทบต่อรายได้พึงใช้จ่าย หากรัฐบาลเพิ่มอัตราภาษีเงินได้ส่วนบุคคลรายได้พึงจ่ายก็จะลดลง การบริโภคและการออมก็จะลดลงตามไปด้วย

(2) **สินทรัพย์ของผู้บริโภค** สินทรัพย์ที่ครัวเรือนถือครองอยู่มีสภาพคล่องสูงหรือต่ำไม่เท่ากัน ทั้งนี้พิจารณาจากความยากง่ายและอัตราความเสี่ยงด้านมูลค่าในการเปลี่ยนเป็นเงินสด ตากปกติสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องเรียงตามลำดับสูงไปหาต่ำได้แก่ เงินสด เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากประจำ พันธบัตร ทองคำ หุ่น และที่ดิน ในกรณีที่ผู้บริโภคถือสินทรัพย์สภาพคล่องสูงไว้มาก ผู้บริโภคจะรู้สึกว่ามีฐานะทางการเงินที่มั่นคง สามารถใช้จ่ายเพื่อการบริโภคได้มาก ส่วนกรณีที่ผู้บริโภคถือสินทรัพย์สภาพคล่องต่ำไว้มาก ผู้บริโภคไม่แน่ใจว่าจะสามารถเปลี่ยนเป็นเงิน

สดได้ตามเวลาที่ต้องการและมูลค่าที่ตนพอใจมากน้อยเพียงใด จึงต้องชะลอการบริโภคบางส่วนไว้ก่อน

(3) **สินค้าคงทนที่ผู้บริโภคมีอยู่** สินค้าที่ผู้บริโภคซื้อ มี 2 ชนิด คือสินค้าประเภทไม่คงทน ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และของใช้ที่หมดเปลืองอื่นๆ รายจ่ายส่วนนี้มีระดับสม่ำเสมอ และมีจำนวนค่อนข้างแน่นอน ส่วนสินค้าประเภทคงทน เช่น รถยนต์ โทรทัศน์ ตู้เย็น และเครื่องเรือน เป็นต้น หากช่วงเวลาใดครัวเรือนส่วนใหญ่ครอบครองสินค้าคงทนไว้มากและยังมีสภาพใช้งานได้ รายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าเหล่านี้จะอยู่ในระดับต่ำ

(4) **การคาดการณ์ของผู้บริโภค** สิ่งที่ผู้บริโภคคาดการณ์และส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ มีหลายอย่าง เช่น รายได้ในอนาคต ราคาสินค้า ปริมาณสินค้า ฯลฯ การคาดการณ์ของผู้บริโภคเกี่ยวกับรายได้ในอนาคตมีผลต่อการบริโภคและการออมในปัจจุบัน หากผู้บริโภคคาดการณ์ว่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้นในอนาคต เขาก็จะลดการออมและเพิ่มการบริโภคในปัจจุบัน ส่วนการคาดการณ์ในทางตรงกันข้ามจะทำให้เขาตัดสินใจเพิ่มการออมและลดการบริโภคในปัจจุบันลง

การคาดการณ์เกี่ยวกับราคาสินค้ามีผลต่อการบริโภคและการออมในปัจจุบันคือ ในช่วงที่ราคาสินค้ามีแนวโน้มสูงขึ้น ผู้บริโภคมักคาดการณ์ว่าราคาสินค้าจะสูงขึ้นต่อไป การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะมีมาก การออมจะน้อยลง

(5) **สินเชื่อเพื่อการบริโภคและอัตราดอกเบี้ย** ณ ระดับรายได้ที่ใช้จ่ายได้เท่ากัน ในกรณีที่สังคมนั้นมีระบบการให้สินเชื่อเพื่อการบริโภคในรูปของการจ่ายเงินค่างวดและดอกเบี้ยต่ำ จะจูงใจให้มีการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคสูงกว่าในกรณีที่ไม่มีระบบการให้สินเชื่อในลักษณะดังกล่าว อย่างไรก็ตามระบบสินเชื่อที่เอื้ออำนวยต่อการเพิ่มรายจ่ายเพื่อการบริโภคในปัจจุบันทำให้ผู้บริโภคมีหนี้สินเพิ่มขึ้น และมีภาระชำระหนี้ในภายหลังเพิ่มขึ้น ทำให้ความสามารถในการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและการออมในอนาคตลดลง ดังนั้นในสังคมที่ต้องการจะรักษาระดับการบริโภคของประชาชนไว้ ภาครัฐจึงพยายามสร้างระบบสินเชื่อเพื่อการบริโภค ทำให้ผู้บริโภคมีหนี้สินพอกพูน

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากสูงจะจูงใจให้ครัวเรือนออมมากขึ้นและใช้จ่ายเพื่อการบริโภคน้อยลง ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินฝากต่ำจะทำให้ครัวเรือนมีการออมลดลงและบริโภคมากขึ้น

(6) **ค่านิยมทางสังคม** เป็นคุณค่าที่สังคมได้กำหนดไว้ว่าเป็นสิ่งที่น่าประพฤติปฏิบัติ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม หากค่านิยมทางสังคมให้ความสำคัญยิ่งต่อวัตถุ จะทำให้ผู้บริโภคบางกลุ่มมุ่งการใช้จ่ายในสินค้าและบริการที่ฟุ่มเฟือยและมีราคาสูง ทำให้สังคมนั้นมีการบริโภคอยู่ในระดับสูงและการออมต่ำ ส่วนสังคมที่ยึดค่านิยมการ

ประหยัดพอเหมาะ สังคมนั้นจะมีการบริโภคและการออมอยู่ในระดับที่เหมาะสมและมีผลดีทางเศรษฐกิจในระยะยาว

(7) อัตราการเพิ่มของประชากรและโครงสร้างอายุของประชากร ถ้าอัตราการเพิ่มของประชากรอยู่ในระดับสูง รายจ่ายเพื่อการบริโภคจะเพิ่มขึ้นในอัตราสูง ส่วนกรณีตรงกันข้าม รายจ่ายเพื่อการบริโภคจะเพิ่มขึ้นในอัตราน้อย นอกจากนี้โครงสร้างอายุของประชากรก็มีอิทธิพลต่อรายจ่ายเพื่อการบริโภคและการออม โดยทั่วไปหากจำนวนประชากรวัยทำงานเทียบกับประชากรทั้งหมดมีสัดส่วนต่ำการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคจะมีมาก เพราะประชากรที่ไม่อยู่ในวัยทำงานแม้จะไม่มีรายได้แต่ก็ยังต้องมีการบริโภค ส่วนกรณีตรงกันข้ามการบริโภคน้อยและสามารถออมได้มากขึ้น

2.1.2 ฟังก์ชันการบริโภคและการออม

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับตัวกำหนดต่างๆด้วยสัญลักษณ์ทางพีชคณิต ซึ่งเรียกว่าฟังก์ชันการบริโภค (consumption function) ดังนี้

$$C = f(Y_d , A_1 , A_2 , A_3 , \dots)$$

C คือ รายจ่ายเพื่อการบริโภค

Y_d คือ รายได้พึงใช้จ่าย (Disposable Income, DI)

A_1 คือ สินทรัพย์ของผู้บริโภค

A_2 คือ สินค้านคงทนที่ผู้บริโภคมีอยู่

A_3 คือ การคาดการณ์ของผู้บริโภค ฯลฯ

จากทฤษฎีการบริโภคของเคนส์ระบุว่ารายได้พึงใช้จ่ายเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดในรายจ่ายเพื่อการบริโภคและการออม ดังนั้นรายได้พึงใช้จ่ายจึงเป็นตัวกำหนดโดยตรง (direct determinant) ของการบริโภคและการออม ส่วนปัจจัยอื่นๆถือเป็นตัวกำหนดโดยอ้อม (indirect determinants)

สมมติว่าปัจจัยอื่นอันเป็นตัวกำหนดโดยอ้อมอยู่คงที่ ฟังก์ชันการบริโภคจะเป็นดังนี้

$$C = f(Y_d)$$

การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ระดับการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคย่อมแปรผันโดยตรงกับระดับของรายได้พึงใช้จ่าย นั่นคือเมื่อระดับรายได้สูงขึ้นการบริโภคจะมากขึ้น และเมื่อระดับรายได้ลดลงการบริโภคก็จะลดลงด้วย มีข้อสังเกตว่าแม้ระดับรายได้จะมีค่าเท่ากับศูนย์ก็ยังคงมีการบริโภคอยู่ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้พิจารณาจากสังคมที่ประสพภัยธรรมชาติ ผลผลิตถูกทำลายสิ้นประชาชนก็ยังคงต้องบริโภคเพื่อประทังชีวิตโดยอาศัยสินค้าและบริการที่สังคมอื่นบริจาคให้มา อาจแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคกับรายได้พึงจ่ายในรูปของสมการเส้นตรง (linear equation) ดังนี้

$$C = C_a + bY_d$$

C_a คือ ระดับการบริโภคเมื่อรายได้เท่ากับศูนย์

b คือ ค่าความชันของสมการ

ในกรณีที่ระบบเศรษฐกิจมีเพียง 2 ภาคเศรษฐกิจ คือ ภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจ รายได้พึงใช้จ่าย (DI) เท่ากับรายได้ประชาชาติ (NNP) และนำไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและเก็บออม นั่นคือ

$$Y_d = C_a + S$$

ฟังก์ชันการออม : $S = f(Y_d)$

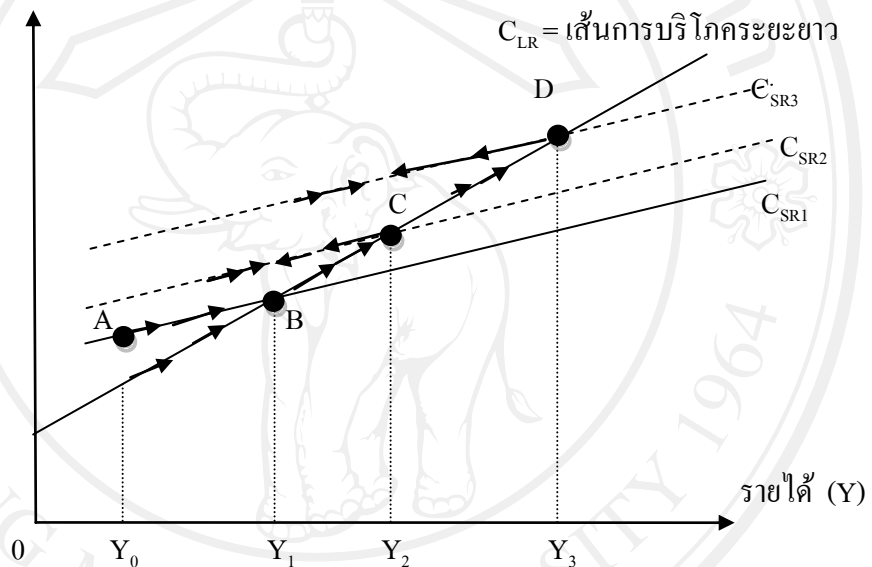
สมการการออม : $S = Y_d - C$
 $= Y_d - (C_a + bY_d)$
 $= (1 - b)Y_d - C_a$

ความสัมพันธ์ระหว่างการออมและรายได้ก็เช่นเดียวกับการบริโภค นั่นคือระดับการออมย่อมแปรผันโดยตรงกับระดับรายได้พึงใช้จ่าย

2.1.3 การออมกับทฤษฎีการบริโภค

ตามแนวคิดของ James S. Duesenberry พบว่าเมื่อการบริโภคของผู้บริโภคสูงขึ้นสูงถึงระดับหนึ่งและมีความเคยชินในระดับที่พอสมควรแล้ว หากต่อมารายได้ของผู้บริโภคมีรายได้ลดต่ำลง ผู้บริโภคก็จะพยายามรักษาสถานะการบริโภคให้คงอยู่ในระดับเดิมหรือใกล้เคียงเดิมให้มากที่สุด โดยการใช้เงินออมหรือขายสินทรัพย์ที่มีอยู่เพื่อรักษาสถานะการบริโภคไว้ให้ใกล้เคียงกับระดับการบริโภคเดิมหรือที่สังคมไทยนิยมเรียกว่า “จมไม่ลง”

รายจ่ายในการบริโภค (C)

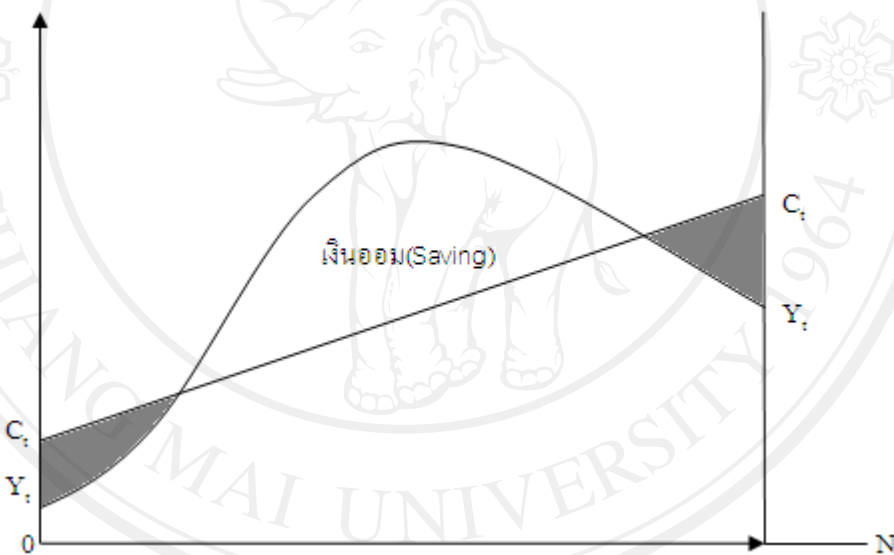

รูปที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเส้นการบริโภคระยะสั้น(C_{SR})กับเส้นการบริโภคระยะยาว(C_{LR})

จากจุด Y_0 ผู้บริโภคบริโภค ณ จุด A บนเส้น C_{SR1} เมื่อรายได้สูงขึ้นเรื่อยๆ จะบริโภคเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามแนว AB บนเส้น C_{SR1} ซึ่งเป็นการบริโภคที่สูงกว่าการบริโภคเฉลี่ยของสังคม ($APC =$) เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นถึงจุด Y_1 การบริโภคอยู่ที่ B เมื่อรายได้สูงกว่า Y_1 ผู้บริโภคจะไม่บริโภคตามเส้น C_{SR1} อีกต่อไป เพราะถ้าบริโภคตาม C_{SR1} การบริโภคก็จะต่ำกว่าการบริโภคโดยเฉลี่ยของสังคม ซึ่งอยู่บนเส้น C_{LR} เมื่อรายได้สูงถึงระดับ Y_2 ผู้บริโภคก็จะพยายามรักษาระดับการบริโภคให้ใกล้เคียงที่จุด C ที่สุด โดยการลดการบริโภคตามแนว C_{SR2} จะไม่ลดการบริโภคตามแนว CB บนเส้น C_{SR2} เพราะจะเป็นการลดสถานะการบริโภคลงมากเกินไป สรุปว่าผู้บริโภคจะลดการบริโภคตามแนว C_{SR2} เมื่อรายได้สูงขึ้นเขาก็จะกลับขึ้นไปตามเส้น C_{SR2} เพื่อไปยังระดับการบริโภคที่จุด C ที่เขาเคยชินกับการบริโภคมาแล้ว จากนั้นก็จะพยายามบริโภคตามแนว CD บนเส้น C_{LR} ถ้ารายได้ของผู้บริโภคสูงขึ้นเรื่อยๆ ถึง Y_3 การบริโภคก็จะอยู่ที่จุด D

แม้ว่ารายได้จะตกลงมาจาก Y_3 เขาก็จะพยายามบริโภคตามเส้น C_{SR3} เพื่อรักษาสถานภาพบริโภคให้ใกล้เคียงกับจุด D มากที่สุด เมื่อรายได้ดีขึ้นเขาก็จะบริโภคตามเส้น C_{SR3} จนไปถึง D เช่นเดิม ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง C_{SR} กับ C_{LR} ได้เป็นอย่างดี โดย C_{LR} มี $MPC = APC$ ส่วน C_{SR} มี $APC > MPC$

ตามแนวคิดของ Franco Modigliani ได้กล่าวถึงทฤษฎีการบริโภคแบบวงจรแห่งชีวิต(The Life Cycle Theory of Consumption) ตามทฤษฎีนี้ระดับการบริโภคของครัวเรือนไม่ได้ขึ้นอยู่กับรายได้ปัจจุบัน(Current Income)อย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในระยะยาว(Long-term expected earnings)เป็นสำคัญ จึงเป็นการวางแผนในการบริโภคตลอดช่วงอายุขัยของผู้บริโภค

รูปที่ 2.2 แสดงการบริโภคแบบวงจรแห่งชีวิต

จากรูปจะแสดงให้เห็นถึงเส้นรายได้ตลอดชีวิตที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในระยะต้น เนื่องจากการเริ่มทำงานที่ทำให้มีรายได้ในระดับหนึ่ง ต่อมาเมื่อมีประสบการณ์การทำงานเพิ่มมากขึ้น อายุยังน้อยยังมีแรงในการทำงานอยู่มากจึงทำให้ผู้บริโภคมีรายได้มากขึ้น แต่เมื่อผู้บริโภคมีอายุเพิ่มมากขึ้นแรงในการทำงานเริ่มน้อยลง ประสิทธิภาพลดลง สุขภาพแยลง ทำให้ระดับรายได้เริ่มลดลง เส้นรายได้ตลอดชีวิตจึงเป็นไปตาม $Y_1 Y_2$ และการบริโภคคือเส้น $C_1 C_2$ ในพื้นที่ $C_1 > Y_1$ ที่ระบายสีไว้ นั่นคือการออมติดลบ(Dissaving) ส่วนพื้นที่อีกส่วนก็คือการออม

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พนม กิติวงศ์(2543) ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการออมของครัวเรือนในเขตเทศบาล ปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการออม และแนวโน้มการออมของครัวเรือนในอนาคต โดยทำการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ(Stratified Systematic Sampling)จากกลุ่มตัวอย่าง 300 ครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ร้อยละ และประมวลผลโดยใช้สมการ Multiple Regression พบว่ามีปัจจัย 2 ตัวแปร คือรายได้ของครัวเรือนและอายุของหัวหน้าครัวเรือนมีความสำคัญต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ความโน้มเอียงในการออมเพิ่มขึ้น 0.223 บาท และอายุของหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 ปี จะทำให้ความโน้มเอียงในการออมเพิ่มขึ้น 0.226 บาท โดยมีสัมประสิทธิ์การตัดสินใจอยู่ที่ 10.6 % และแนวโน้มการออมของครัวเรือนในอนาคตพบว่ากลุ่มของครัวเรือนตัวอย่างร้อยละ 95.2 คาดว่าจะออม ซึ่งครัวเรือนให้ความสำคัญด้านความมั่นคงร้อยละ 41.2 รองลงมาคือผลตอบแทน และสำหรับครัวเรือนที่คาดว่าจะไม่ออมในอนาคต ร้อยละ 35.71 เนื่องจากไม่รู้ว่าจะออมในรูปแบบใด ร้อยละ 28.57 ไม่ออมเนื่องจากผลตอบแทนที่ได้รับไม่น่าพอใจ รองลงมาคือไม่เชื่อมั่นในความมั่นคงของสถาบันการเงิน

ขวัญชนก อินทะกุล (2550) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จากกลุ่มตัวอย่าง 400 ครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการทดสอบไคสแควร์ (χ^2 - test) ผลจากการทดสอบพบว่าครัวเรือนในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน และกลุ่มสมรมมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน โดยมีรายจ่ายในครอบครัวอยู่ที่ 5,001 - 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการอุปโภค(เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค)และมีการออมต่ำกว่า 1,000 บาทต่อเดือนเป็นระยะเวลา 6 - 10 ปี โดยปัจจัยเรื่องรายได้หลักที่มีอิทธิพลต่อการจูงใจในการออมมากที่สุดและสาเหตุหลักของการออมที่ลดน้อยลงคือค่าใช้จ่าย โดยการศึกษาครั้งนี้พบว่า การศึกษา อาชีพ จำนวนบุตร อาชีพของกลุ่มสมรม ระดับการศึกษาของกลุ่มสมรม รายได้ของหัวหน้าครอบครัว รายได้ของภรรยาต่อเดือน รายจ่ายภายในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 5%($\alpha = 0.05$)

ประยงค์ กุศิริสิน(2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออม รูปแบบการออม ปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อออม และความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการออมของภาคครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การเลือกตัวอย่างประเภทไม่อาศัยความ

น่าจะเป็นด้วยเทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มตัวอย่างครัวเรือน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในช่วงอายุ 30-60 ปี จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่า Chi - Square จากการศึกษาพบว่าครัวเรือนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 331 ครัวเรือนมีการออม และอีก 69 ครัวเรือนไม่มีการออมเนื่องจากการมีภาระรายจ่ายมาก เมื่อศึกษาในส่วนของครัวเรือนที่มีการออม 331 ครัวเรือนพบว่า ด้านพฤติกรรมการออมของครัวเรือนพบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่รับทราบนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงของรัฐบาล โดยมีเงินออม 1,001-5,000 บาทต่อเดือน มีวัตถุประสงค์ของการออมเพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงของครอบครัว เพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายเจ็บป่วยและยามชรา และเพื่อใช้จ่ายยามฉุกเฉินตามลำดับ มีระยะเวลาการออม 10-12 ปี ด้านรูปแบบการออมของครัวเรือนพบว่าการเลือกใช้บริการของธนาคาร กองทุน ประกันสังคม และกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการในรูปแบบเงินฝากต่างๆ เงินสมทบ ประกันสังคม และเงินสะสมกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ตามลำดับ นอกจากนี้ครัวเรือนยังมีการออมนอกระบบสถาบันการเงินในรูปแบบของการซื้อทองคำและการซื้ออสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน การศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการออมของครัวเรือนพบว่าในด้านผลิตภัณฑ์การออมคือการมีให้เลือกหลากหลายรูปแบบและเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เงินออมมีความปลอดภัยไม่ลดมูลค่า ด้านผลตอบแทนคืออัตราผลตอบแทนที่ได้รับและด้านการส่งเสริมการตลาดของสถาบันการเงินคือการมีเจ้าหน้าที่มาเยี่ยมถึงที่บ้าน นอกจากนี้ปัจจัยด้านภาวะเงินเฟ้อและปัจจัยด้านนโยบายเพื่อส่งเสริมการออมจากภาครัฐก็มีผลต่อการออมของครัวเรือน ปัจจัยทางการตลาดในด้านทำเลที่ตั้งของสถาบันการเงินและปัจจัยด้านเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลไม่มีผลต่อการออมของครัวเรือน การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการออมภาคครัวเรือน โดยการทดสอบหาค่า Chi - Square พบว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนบุตรในครัวเรือน รายได้รวม รายจ่ายรวม และหนี้สินรวมมีความสัมพันธ์กับการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.05$

ปรเมศวร์ ว่องพิริยพงศ์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องการออมและการลงทุนของพนักงานเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขนาด รูปแบบ จุดมุ่งหมาย รวมไปถึงปัจจัยที่ผลต่อการออม และการลงทุน โดยเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ใช้การวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของพนักงานภาคเอกชน กับ ขนาด รูปแบบ ของการออมและการลงทุน ส่วนปัจจัยที่ผลต่อขนาดการออมและการลงทุนของพนักงานภาคเอกชน ทดสอบโดยใช้แบบจำลองสมการถดถอยหลายตัวแปร จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์

กับขนาดการออมและการลงทุน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์การลงทุน รายได้ต่อเดือน และภาระหนี้สินต่อเดือนมีเพียงการยอมรับความเสี่ยงเท่านั้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของการออมและการลงทุน ขนาดของการออมและการลงทุน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรายได้และการมีประสบการณ์การลงทุนที่ยาวนานอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการออมและการลงทุนในรูปตัวเงิน คือ อายุ สถานภาพการสมรสและภาระหนี้สินต่อเดือน และปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการออมและการลงทุนในรูปตัวเงินคือ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การลงทุน รายได้ต่อเดือน และการยอมรับความเสี่ยง สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการออมและการลงทุนในรูปของตราสาร คืออายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์การลงทุน รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน และภาระหนี้สิน โดยปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการออมและการลงทุนในรูปของตราสารคือเพศ และการยอมรับความเสี่ยง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการออมและการลงทุนในรูปของสินทรัพย์คืออายุ ประสบการณ์การลงทุน รายจ่ายต่อเดือนและภาระหนี้สินต่อเดือน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการออมและการลงทุนในรูปของสินทรัพย์คือเพศ และสถานภาพการสมรส

วันวิสาข จำรัส(2552)ได้ทำการศึกษาเรื่องการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชน และความพึงพอใจในการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชน ได้ศึกษาการออมของประชาชนในเขตอำเภอเมืองจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนา ส่วนวิธีการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของการออมประเภทต่างๆใช้มาตรวัดแบบลิเคิตสเกล การวิเคราะห์ได้จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มอาชีพ 6 อาชีพ ได้แก่ เกษตรกร พนักงานบริษัทเอกชน ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ รับจ้างทั่วไป/ลูกจ้างทั่วไปและอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ผลการศึกษาพบว่าประชาชนทุกกลุ่มอาชีพจะมีการออมในรูปแบบการฝากเงินไว้กับธนาคารพาณิชย์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.05 โดยมีปัจจัยที่สำคัญคือเพื่อนชักชวนหรือพนักงานธนาคารเป็นผู้แนะนำให้เกิดการออม รวมถึงการออมเงินเพื่อเก็บไว้ใช้ยามฉุกเฉิน สำหรับรูปแบบการประกันชีวิตประชาชนได้ให้ความสำคัญมากขึ้น โดยทำประกันชีวิตกับบริษัท เอไอเอ ประกันชีวิต คิดเป็นร้อยละ 41.90 ในรูปแบบสะสมทรัพย์มากที่สุดและมีระยะเวลาการทำประกันชีวิต 10 - 20 ปี ซึ่งมีระดับความพอใจต่อการออมรูปแบบการประกันชีวิตอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ส่วนการออมกับการลงทุนในกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพพบว่าประชาชนส่วนใหญ่จะลงทุนกับบลจ.กรุงเทพฯมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 89.61 เนื่องจากมีความน่าเชื่อถือ และผลตอบแทนที่ได้รับมากกว่าการลงทุนกับบลจ.อื่น โดยมีปัจจัยสำคัญในการ

เลือกการออมในลักษณะเพื่อเก็บไว้ในยามชรา ซึ่งมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดในการออมกับการลงทุนในกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพ นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนทุกกลุ่มอาชีพมีการออมในสินทรัพย์ประเภททองคำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.10 เนื่องจากความเสถียรค่า สภาพคล่องสูง สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดง่าย และยังสามารถเป็นเครื่องประดับได้ด้วย โดยมีปัจจัยในการออมในสินทรัพย์ประเภททองคำคือเพื่อเก็บกำไรจากการขายในอนาคตและมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

วรัญญา ทองทวิศรี (2552) ได้ศึกษารูปแบบการออมเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในเขตชนบท อำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหารูปแบบการออม ปัจจัยที่มีผลต่อการออมในรูปแบบต่างๆ และวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการออมในรูปแบบต่างๆเพื่อการดำรงชีพยามชราภาพของประชาชนในเขตชนบท จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอคอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ ใช้ข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์รูปแบบและปัจจัยการออม สำหรับการวิเคราะห์ความพึงพอใจจะใช้มาตราวัดลิเคิตสเกล จากการศึกษาพบว่ารูปแบบการออมจะอยู่ในรูปแบบของเงินฝากธนาคารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.25 รองลงมาคือรูปแบบสมาชิกชมรมฌาปนกิจสงเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 22.27 เป็นรูปแบบสหกรณ์ออมทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 19.82 และการออมในรูปแบบประกันชีวิต คิดเป็นร้อยละ 13.90 โดยปัจจัยที่มีผลต่อการออมในรูปแบบเงินฝากธนาคารคือไว้ใช้จ่ายยามเจ็บป่วย/ยามชราภาพมากที่สุด มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีผลต่อการออมในรูปแบบการเป็นสมาชิกชมรมฌาปนกิจคือเพื่อใช้ในการประกอบพิธีฌาปนกิจของตนเอง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่มีผลต่อการออมในรูปแบบการออมกับสหกรณ์ออมทรัพย์คือไว้ใช้จ่ายยามเจ็บป่วย/ยามชรา มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่ามีการออมในรูปแบบประกันชีวิตเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นการออมแบบสะสมทรัพย์โดยมีระยะเวลาเอาประกันเฉลี่ยอยู่ใน 11 - 20 ปี มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก